కథా నిలయం
శ్రీకాకుళం

కళ్లజోడు

మార్తాండ బింబం నిప్పులు చెరుగుతున్నది. అసలు సూర్యబింబం ఉదయించడమే కోట్లాది పదునైన కత్తులు తిప్పుతూ ఉదయిస్తున్నది. ఇక పొద్దెక్కే కొద్దీ మరింత ప్రతాపం చూపుతూ రెచ్చిపోతూ అగ్ని చక్రాలు తిప్పుతూ నిప్పులు కక్కుతూ ఉంటుంది.

ఎండ... ఎండ.... ఒకటే ఎండ...... ఆకాశంలో సజలమైన మబ్బు ముక్క కూడా లేదు.

చుట్టూ కనుచూపు మేర ఎటుచూసినా బీటలువారిన భూమి... భూమాత ఒళ్లంతా కళ్లు చేసుకొని మబ్బుల కోసం ఆకాశం వంక దీనంగా చూస్తున్నట్టుంటుంది. సుళ్లు తిరుగుతూ ఎర్రని దుమ్ము లేపుతూ వేడిగాలి....

మాచమ్మ కర్ర కొట్టుకుంటూ నడుస్తున్నదల్లా ఆగి కాంతిలేని తన గాజు కళ్లకు చెయ్యి అడ్డం పెట్టుకొని చూసింది. కాలిబాట పక్కగా ఉన్నది బ్రహ్మజెముడు పొద. అందులో యెక్కడో దాక్కుని ఉండి చూస్తున్నదొక బుల్లి పక్షి... దాని గొంతయితే వినిపిస్తున్నది గానీ అదెక్కడున్నదో మాచమ్మకు కనిపించలేదు. దాన్ని చూద్దామని ఆ ముసలిదాని తాపత్రయం.... కానీ, ఎంతగా కళ్లు చికిలించుకుని చూసినా అది ఆమెకు కనిపించలేదు.

క్రింద కాళ్లు మాడిపోతున్నాయి. త్వరత్వరగా నడుచుకుంటూ పోయి కొద్ది గజాల దూరంలో ఉన్న, యెక్కువ కొమ్మలూ, ఆకులూ లేని ఒంటరి చెట్టు నీడను చేరి నిట్టూర్చింది.

క్రిందనయితేనేం? కాస్సేపు కూలబడదామని అనిపించింది గాని, ఆమె కూర్చోలేదు. ఆమెకు కళ్లు బొత్తిగా కనిపించడం లేదు. అలా అని పూర్తిగా గుడ్డితనం వచ్చేసిందని కాదు. బాగా చూపు ఆనడం లేదు. గొంతుకను బట్టి మనుషులను గుర్తుపట్టడమే. లేకపోతే మరీ దగ్గరగా వెళ్లి పరకాయించి చూడవలసిందే. "ఇంకెన్నాళ్లు? రాలిపోతానెప్పుడో...." అనుకున్నది మాచమ్మ. కళ్లూ, కాళ్లూ పోయినా ఆశ్చర్యకరమైన విషయమేమిటంటే ఆమె పళ్లు మాత్రం శుభ్రంగా రాళ్లలాగా దిట్టంగా ఉన్నాయి. ఆకలీ తగ్గలేదు. "ఆ మహారాజు" రెండేళ్ల క్రితం ఒకనాడు హఠాత్తుగా కళ్లు మూసేవరకు నవ్వుతూ ఆ మాటే అంటూ వుండేవాడు. మాటిమాటికీ బోసినోటితో నవ్వుతూ "నా పళ్లన్నీ ఊడిపోయాయి. ఏమీ నమల లేకుండా ఉన్నాను. నువ్వేమో యెప్పుడూ పళ్లు కటకటలాడిస్తూ ఏదో ఒకటి నవులుతూనే ఉంటావు" అనేవాడు. నిజానికి తానే ఆయనకన్నా ముందు పోతే బాగుండునని ఆమె ఎన్నోసార్లు, ఎంతగానో అనుకున్నది. కానీ, అలా జరగనే లేదు. ఆయన రెండు రోజుల్లో పోతాడనగా కూడా నవ్వుతూ "ఏమేవ్! మాకు సన్మానం చేస్తార్ట... రాజధానికి పిలిపించి పూలదండలు వేసి సత్కరించి అవేవో తామ్రపత్రాలు ఇస్తారుట. బహుశా

నెలకింతని డబ్బు కూడా మంజూరు చేస్తారు. దాన్తో మన శని విరగడయిపోతుంది. హాయిగా ఉంటాము..." అన్నాడు. కానీ అంతవరకూ దేవుడు ఆయన్ని ఉంచలేదు. ఏళ్ల తరబడి జైళ్లలో ఉండి, లాఠీ దెబ్బలు తిని, తినరాని కూళ్లు తిని, పడరాని పాట్లు పడి, ఆస్తి అంతా తగలేసుకుని, దేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చాక సుఖపడతామని ఎంతగానో ఆశించిన ఆ మనిషి- చివరి రోజులలో వారింటికీ, వీరింటికీ వెళ్లి యాచనమీద బ్రతకవలసి వచ్చింది. ఉన్ననాడు తినీ, లేనినాడు పస్తులుండీ బ్రతకవలసి వచ్చింది.

పోయిన సంవత్సరం ఆ ఉత్సవాలేవో ఎంతో ఆడంబరంగానే జరిగాయట. మాచమ్మకు అవధానిగారి కొడుకు పేపర్లో చదివి వినిపించాడు కూడా. స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో పాల్గొని, త్యాగాలు చేసి బాధపడిన వారిని ఢిల్లీ పిలిపించి ఘనంగా సత్కరించి పంపారుట. తామ్రపత్రాలు మీద ఏదో చెక్కించి ఇచ్చారుట. తన భర్త ఆనాడు ఉండి ఉంటే ఎంత సంతోషించేవాడో!

"పిచ్చి మారాజు..." అనుకున్నది మాచమ్మ కళ్లు నీళ్లతో నిండుతూ ఉండగా. భర్తను గురించి తామిద్దరూ ఉన్నప్పుడు ఆయనతో ఆమె చాలాసార్లు "నువ్వొట్టి పిచ్చిమాలోకానివి..." అని సరసమాడేది కూడా. ఆయన తర్జనితో బెదిరిస్తూ "ఏయ్ ముసలమ్మా! నన్ను పిచ్చివాడంటావా? ఉండు నీ పని చెప్తాను..." అని వెంటబడేవాడు. "అవును, నువ్వు పిచ్చివాడివే... వొఠ్ఠి పిచ్చివాడివి..." అని రెట్టిస్తూ ఆమె తప్పించుకుని అటూఇటూ పరుగెత్తేది. చివరకు అలుపు వచ్చి ఇద్దరూ ఆగినప్పుడు "తప్పు, ఎవరైనా చూస్తే ఏమనుకుంటారు? ముసలివాళ్ల సరసం చూసి నవ్వుతారు. ఊరుకోండీ ఇంక" అనేది. ఆయన ఉప్పురిసిపోయి సగం కూలిన గోడల వంక చూసి, తలవూపి "అవును సుమా! నిజమే..." అని కూలబడేవాడు. ఇక ఇద్దరూ నవ్వులకు పడేవారు.

మాచమ్మ నిట్టూర్చి కళ్లు తుడుచుకుని మళ్లీ నడక ప్రారంభించింది. ఇంకా చాలా దూరం నడవాలి. అన్నట్టు తను దోవ తప్పలేదు కదా! కాదు, ఇదే దోవ... అయినా ఈ దోవ ఎంతకూ తరగడం లేదు. ఆకలి వేస్తున్నది. పైన మాడుస్తూ ఎండ... సమస్త శక్తినీ పీల్చివేస్తూ వెచ్చని గాలి. ప్రకృతి పగబట్టి జీవ సారాన్నంతటినీ పీల్చి వేస్తున్నట్టున్నది.

మాచమ్మ నడుస్తూనే "ఆ పిట్ట గొంతు ఎంత తియ్యగా ఉంది! దాన్ని చూడటమే పడలేదు. అసలది కనిపిస్తేగా? ఆ కళ్లజోడు ఉంటే కనిపించే ఉండేది..." అనుకున్నది.

❖ ❖ ❖

మూడు రోజుల క్రిందట....

ఉదయం పది గంటలవేళ.... అవధానిగారి కొడుకు కళ్లజోడు పెట్టుకుని వసారాలో ఏదో పత్రిక చదువుకుంటూ కూర్చుని ఉన్నాడు. అవధానిగారికి అరవై ఏళ్లుంటాయి. కొడుకు వయసు నలభై లోపు... అప్పుడు తాను వసారాలో చివర కూర్చుని ఉంది. లోపల యింకా వంట పూర్తయినట్టు లేదు. మాచమ్మ వారి ఇంటికి అంతదూరమూ నడుచుకుంటూ పోతే ప్రేమగానే

పలకరించి "ఇప్పుడు నడిచి అంత దూరం పోలేవు... మాతోపాటు ఇంత తిని, చల్లబడ్డాక పోదుగానిలే మాచమ్మా!" అన్నాడు అవధానిగారు. మాచమ్మ ఆశించిందీ అదే! తిండి కోసమే ఆమె అక్కడికి వెళ్లింది. ఆ మాట వినగానే "సర్లే" అని అలాగే కూర్చుంది. పోయింది తిండిమీద ఆశతో! అప్పటికి ఆమె సరిగ్గా తిండి తిని మూడు రోజులయింది. ఆ క్రిందటి సాయంకాలం తిన్న రెండు సీతాఫలాలు తప్ప మళ్లీ వేరే ఆహారమేమీ లేదు. అవి కూడా ఆ పళ్లమ్మి సణుగుతూ, గొణుగుతూ ఎంతో బతిమాలగా అప్పుగా ఇచ్చింది. మాచమ్మ వసారా చివర కూర్చున్నదల్లా ఉన్నట్టుండి నవ్వుతూ అవధాని కొడుకుతో "ఏమయ్యా నీకప్పుడే కళ్లజోడెందుకూ? పట్టుమని నలభై ఏళ్లు లేవు. అప్పుడే చత్వారం వచ్చిందా?" అని అడిగింది. అవతల కూర్చున్న అవధాని అది విని నవ్వి, "ఏమనుకున్నావు మరి? ఈ కాలం తీరే అంత..." అన్నాడు. అవధాని కొడుకు కూడా ఏమీ అనుకోలేదు. నవ్వి వూరుకున్నాడంతే. మాచమ్మ నిట్టూర్చి నెమ్మదిగా, అతని దగ్గరగా జరిగి "నాకు బొత్తిగా చూపు పోతున్నదయ్యా" అన్నది. అవధాని కొడుకు నవ్వుతూ తన కళ్లజోడు తీసి "ఇదిగో ఇది పెట్టుకు చూడవమ్మా!" అన్నాడు. మాచమ్మ దాన్ని వొణుకుతున్న చేతులతో అందుకుని మొహానికి తగిలించుకుంది. చూస్తే బాగానే ఉందనిపించింది. చుట్టూ గోడలూ, గోడలకు కొట్టి ఉన్న పిడకలూ, గోడమీద నిలబడి ఉన్న రెండుమూడు కాకులూ, దూరంగా గాలికి ఊగుతున్న చిన్న వేపచెట్టు, వసారా ముందు మందార చెట్టు, దానికున్న ఒకే ఒక ఎర్రని పువ్వు... అన్నీ కనిపించాయి... బాగానే కనిపించాయి. ఎన్నాళ్లకో మళ్లీ ఈ ప్రపంచాన్ని చూస్తున్నట్లు అనుభూతి కలిగింది. "ఏవమ్మా! బాగా కనిపిస్తున్నదా?" అని అడిగాడతడు. అమె కళ్లు మెరుస్తూ ఉండగా తల ఊపింది. పేపరు చూస్తే అక్షరాలు తప్ప అన్నీ బాగానే కనిపిస్తున్నాయి. ఇక ఆ కళ్లజోడు తీసి అతనికి ఇవ్వాలనిపించలేదు. కానీ, అలా ఎంతోసేపు కొనసాగలేదు. లోపలినుంచి అవధానిగారి భార్య వచ్చి "వంటయింది.... లేవండీ, నువ్వూ రా మాచమ్మా! లోపల కూర్చుందువుగాని...." అని పిలవడంతో ఆ కళ్లజోడు తీసి అతనికి ఇచ్చేసింది. లోపల తండ్రీకొడుకులిద్దరూ భోజనానికి కూర్చున్నారు. అత్తాకోడళ్లు వడ్డిస్తున్నారు. మాచమ్మ ఆ పక్కనే గుమ్మంలో ఇవతల కూర్చున్నది. అంతసేపూ ఆమెకు ఒకటే ఆలోచన. తనకు కళ్లజోడు కావాలి.... అలాంటిదే కావాలి... ఆ కళ్లజోడు పక్కదిమ్మలు రెండూ సన్నగా ఉండి కాస్త మాసినా వెండితో చేసినట్టున్నాయి.

❖ ❖ ❖

మాచమ్మ "అమ్మయ్య" అనుకుంది. తాను ఊళ్లోకి వచ్చేసింది. అక్కడొక ఇల్లూ... అక్కడొక ఇల్లూ... మొత్తం ఊరంతా కలిపితే పాతిక ఇళ్లుంటాయి. ఒక్కటే మంచినీళ్ల బావి... ఊరవతల ఉన్న ఎర్రమట్టి మైదానాన్ని "చెరువు" అంటూ ఉంటారు. అందులో ఎప్పుడూ నీళ్లుండవు. ఇతర ప్రపంచమంతా మునిగిపోయే వర్షం కురిస్తే అప్పుడీ చెరువు నిండుతుందేమో! పాతబడిన

ఇళ్లు... పాత గోడలు... వీధిలో రెండేళ్ల క్రితం చచ్చిపోయిన అహ్మద్‌గాడి గుర్రం, కృశించిపోయి ఎముకల పోగై వొంటిమీద వాలే ఈగలను తోలుకునేపాటి శక్తి కూడా లేక నీరసంగా పడుకుని ఉంది.

మాచమ్మ నడుస్తున్నదల్లా ఆగిపోయింది. ఎదురుగా పళ్లమ్మి నెత్తిన బుట్టతో నిలబడి ఉండి "ఏం తల్లీ! రేపిస్తాను చూసుకో! అని పళ్లు తీసుకున్నావు. డబ్బులేవీ?" అని అడుగుతున్నది.

మాచమ్మ "నువ్వా! ఎవరో అనుకున్నాను. ఇస్తాన్లే డబ్బులు..." అన్నది.

"ఆ! ఇస్తావిస్తావు, ఎప్పుడిస్తావు? 'రేపు' అని గోడమీద రాసుకోమంటావా?" అని సణుగుతూ వెళ్లిపోయింది పళ్లమ్మి.

మాచమ్మ "అమ్మయ్య" అనుకుని గండం గడిచినట్టు నిట్టూర్చి ముందుకు సాగింది.

అవధానిగారి ఇల్లు... వసారాలో ఎవరూ కనబడటం లేదు. మళ్లీ ఇంతలో వచ్చానని చులకన చెయ్యరు కదా? ఏమీ చెయ్యరు. అవధాని భార్యా, కొడుకూ ఎంతో మంచివాళ్లు. ఆ మాటకొస్తే అవధాని కోడలు మాత్రం... ఎంత మంచిది! రత్నంలాంటి మనిషి... మాచమ్మ మొగుడు బతికుండగా అవధానీ, ఆయనా ఎంతో కలుపుగోలుగా, స్నేహంగా ఉండేవారు. నిజమే మరి! ఇద్దరూ కలసి ఆ రోజుల్లో జైళ్లకు వెళ్లి, ఆస్తులు పాడుచేసుకున్న వాళ్లేగా! అయినా అవధానికి ప్రచారం మీద మోజు లేదు. అతని పేరు ఎవరికీ తెలియదు. దేశ స్వాతంత్ర్యం కోసం త్యాగాలు చేశామని చెప్పి సన్మానాలూ, బిరుదులూ, తామ్రపత్రాలూ అందుకున్నవాళ్లలో ఆయన లేడు. ఆయన పేరు ఎప్పుడూ పైకి రాలేదు.

మాచమ్మ వీధి గుమ్మం దాటి లోపలికి వచ్చింది. ఇంట్లో ఎవరూ ఉన్నట్టు లేరు... మాచమ్మ, మెట్లెక్కి వసారాలోకి వచ్చి తలుపు తట్టింది. అవధానిగారి మనుమరాలు... పదిహేనేళ్ల పిల్ల లోపలి నుంచి "ఎవరది? వొస్తున్నా..." అనడం వినిపించింది. మరుక్షణంలో తలుపు తెరుచుకుంది. ఆ అమ్మాయి "నువ్వా! రా" అన్నది మాచమ్మను చూసి.

ఆమె లోపలికి వచ్చి "ఏం అమ్మడూ! ఇంట్లో ఎవరూ లేరా? అమ్మా, నాయనమ్మా వాళ్లు ఏరీ?" అని అడిగింది కూర్చుంటూ.

ఆ అమ్మాయి దిగులుగా "అందరూ పొద్దున్నే బస్సులో పట్నం పోయారు. మా నాన్నకు నిన్న రాత్రి పెద్ద జబ్బు చేసింది. ఆస్పత్రికి తీసుకుపోయారు..." అన్నది. ఈ మాటలు చెప్పేటప్పుడు ఆ అమ్మాయి కళ్లలో నీళ్లు తిరిగాయి.

మాచమ్మ గుండె దడదడలాడింది. "ఏమిటే... ఏమయింది? సరిగా చెప్పు..." అన్నది.

"ఏముందీ! నిన్న రాత్రి మామూలుగా భోజనం చేసి ఆరుబయట పడుకున్నాడు. కాస్సేపు నిద్రపోయాడు కూడా. అర్ధరాత్రివేళ పెద్దగా అరుచుకుంటూ లేచాడు. గుండె పట్టుకుని 'నొప్పి నొప్పి...' అని మెలికలు తిరిగిపోయాడు. ఆచారిగారొచ్చి చూసి ఏదో మందిచ్చాడుగానీ, ఏమీ తగ్గలేదు. గుండె జబ్బట. పట్నం, పెద్దాసుపత్రికి తీసుకుపోయారు...." అన్నదా అమ్మాయి.

"అయ్యయ్యో! ఎంతపని జరిగిందే మా తల్లీ!" అన్నది మాచమ్మ. ఆమె గుండె దడ తగ్గలేదు. గొంతు పట్టుకున్నట్టయింది.

గుండె జబ్బు! అంటే ఏమిటో! గోడ గడియారంలాగా టక్కుటక్కున కొట్టుకుంటూ ఉండే గుండె ఉన్నట్టుండి ఆగిపోవడమేనా? ఎందుకలా అవుతుంది? అంతే మరి... పక్షి ఎగిరిపోయే వేళకు ఏదో నెపం కావాలి. మోకాలి లోతు నీళ్లలో మునిగి చచ్చిపోయిన వాళ్లున్నారు. తేలు కుట్టి ప్రాణాలు విడిచిన వాళ్లున్నారు. చిన్న దెబ్బకే నేలకూలిన వాళ్లున్నారు. తిన్న ఆహారం విషమై పోయినవాళ్లున్నారు. ఏమీ లేకుండానే పోయిన వాళ్లున్నారు. ఈ గుండె జబ్బులనేవి తమ చిన్నతరంలో ఎరగరు. ఇప్పుండరికీ అవే...

మాచమ్మ అలాగే కూర్చుండిపోయింది. మాటిమాటికీ "అయ్యయ్యో ఎంతపని జరిగిపోయింది!" అని నొచ్చుకుంటూ కూర్చుండిపోయింది. ఆ అమ్మాయి లోపలికి వెళ్లి పని చూసుకుంటున్నది.

మాచమ్మ ఆ పక్కనే ఉన్న పుస్తకం చేతిలోకి తీసుకుని కళ్లకు దగ్గరగా ఉంచుకుని చూసింది. అది పాత పెద్ద బాలశిక్ష. కొన్ని కాయితాలు చిరిగిపోయాయి. పై కాయితాలు కూడా మూలల కుక్క చెవులు పడి చిరిగిపోయేందుకు సిద్ధంగా ఉన్నాయి. మాచమ్మ చిన్నప్పుడు పెద్ద బాలశిక్ష చదువుకున్నది. ఆమె బలహీనమైన వ్రేళ్లతో పేజీలు తిప్పుతూ కూర్చుని అంతలో ఉన్నట్టుండి లేచి లోపలికి వెళ్లి, "అమ్మాయ్! నేను పెద్ద బాలశిక్ష చదువుతూ కూర్చుంటాను" అన్నది.

"అలాగే" అన్నదా అమ్మాయి.

"కళ్లు బొత్తిగా కనబడటం లేదే...." అన్నది మాచమ్మ మళ్లీ.

ఆ అమ్మాయి నవ్వుతూ "పోనీ చదవడం మానేసి ఇక్కడ కూర్చుని కబుర్లు చెప్పరాదూ?" అన్నది.

మాచమ్మ ఒక్క క్షణం ఊరుకుని "మీ నాన్న కళ్లజోడెక్కడ పెట్టావ్? ఒక్కసారి ఇవ్వు. అది పెట్టుకుంటే బాగా కనిపిస్తుంది నాకు" అన్నది.

ఆ అమ్మాయి లేచి చేతులు కొంగుకు తుడుచుకుంటూ "ఆ బల్లమీదే ఉంటుంది. అక్కడే పెట్టాడు రాత్రి పడుకోబోయే ముందు. ఉండు తెచ్చి ఇస్తాను" అంటూ ఇవతలికి వచ్చి బల్లమీది కళ్లజోడు అందుకుని మాచమ్మ చేతికిచ్చింది.

మాచమ్మ దాన్ని భద్రంగా అందుకుని మొహానికి తగిలించుకుని పుస్తకం చదువుతూ కూర్చుంది. చైత్రము, వైశాఖము... వగైరా ఈ పన్నెండున్నూ తెలుగు మాసముల పేర్లు... జనవరి, ఫిబ్రవరి... వగైరా ఈ పన్నెండున్నూ ఇంగ్లీషు మాసముల పేర్లు... షట్చక్రవర్తులు... పంచ మహాపాతకములు... సప్త ద్వీపములు... అబ్బో! తానిదంతా ఎప్పుడు చదివింది? ఎన్నేళ్ల క్రిందటి మాట! అప్పుడు జీవితమంతా పచ్చపచ్చగా హాయిగా ఉండేది. ఎన్ని పండగలు? ఎన్ని శ్రావణ మాసాలు! ఎన్ని వర్షాలు? ఎన్ని ఎండలు? ఎన్ని పూలు?... ఆ బంగారు కాలమంతా

ఏ గంగలో కలిసిపోయింది? ఆ పూల రంగులన్నీ ఏమైపోయాయి? అసలా పూలన్నీ ఏమైపోయాయి?

మాచమ్మ అంతలో ఆవులించింది. బయట ఎండ నిప్పులు చెరుగుతున్నది. కాకి ఒకటి ఓపిక లేక కావుకావుమని మొరపెట్టుకుంటూ నీరసంగా ఎగిరిపోతున్నది. మాచమ్మ మళ్లీ ఆవులించింది. లోపల ఆకలి.

అంతలో ఆ అమ్మాయి లోపలి నుంచి వచ్చింది... వస్తూనే మాచమ్మతో "పదకొండు గంటలు దాటింది. వీళ్లింకా రాలేదు మరి..." అన్నది.

"నువ్వు వెళ్లి కాస్త ఎంగిలిపడు తల్లీ! వస్తార్లే. దగ్గరా, దాపా! పది మైళ్లు పోయి రావొద్దూ? అక్కడ ఏం చెప్పారో ఏమో?" అన్నది మాచమ్మ తాను కూడా లేవబోతూ.

"నువ్వూ రా అయితే, ఇద్దరం తిందాం..." అన్నదా అమ్మాయి.

"మా అమ్మే... మా తల్లే... పద..." అన్నది మాచమ్మ.

లోపల మాచమ్మకు విస్తరివేసి ఆ అమ్మాయి కంచం పెట్టుకుని వడ్డనకు ఉపక్రమిస్తూ, "ఇవ్వాళ ఏమిటో అంతా పిచ్చిగా ఉంది. ఏమీ తోచడం లేదు. అందుకే ఏమీ చెయ్యలేదు. అన్నం వండి ఊరుకున్నాను. పచ్చళ్లున్నాయిలే..." అన్నది.

"పోన్లే అమ్మ! ఇంత దిగులుతో ఎవరేం చెయ్యగలరు? ఏం వేసుకు తిన్నా పూట గడిచిపోతుంది. అయినా వీళ్లు త్వరగా వస్తే బాగుండిపోను. ఈ ఆందోళన కష్టమే మరి...." అన్నది మాచమ్మ.

ఆ అమ్మాయి అన్నం కలుపుకుంటూ "ఆ కళ్లజోడు పెట్టుకుంటే బాగా కనిపిస్తున్నదా?" అని అడిగింది.

మాచమ్మ "అయ్యో తల్లీ! ఎంతో బాగుందే.... చక్కగా కనిపిస్తున్నాయన్నీ... నేనే ఉంచేసుకుంటే బాగున్ననిపిస్తున్నది" అన్నది.

ఆ అమ్మాయి నవ్వి "పోనీ తీసేసుకో... మా నాన్న మళ్లీ వేరే మరోటి కొనుక్కుంటాడులే... ఇది పాతబడిపోయింది కూడా... కావలిస్తే నేను చెప్తాలే ఆయనకు...." అన్నది.

మాచమ్మ మొహం విప్పారింది. కళ్లు మెరిశాయి.

భోజనాలు ముగించి చేతులు కడుక్కుని వంట ఇల్లు బాగుచేసి ముందు గదిలోకి రాగానే మాచమ్మకు నిద్ర ముంచుకు వచ్చింది. వొట్టి నేలమీద గుమ్మం తలగడగా నడుంవాల్చి "చల్లగా ఉందమ్మా" అంటూనే కళ్లు మూసుకున్నది.

మూసిన కళ్లముందు తెరలు దిగినట్టయింది. మనస్సు రెక్కలు కట్టుకుని ఏవో అజ్ఞాత లోకాలలోకి ఎగిరిపోయినట్టయింది. అంతటా చీకటి. అయితే, అందులో ధగధగలాడుతున్న బంగారు సింహాసనం మీద చేతులు చాపిన నిద్రా దేవత. మాచమ్మకు గాఢంగా నిద్రపట్టింది.

ఆమెకు హఠాత్తుగా మెలకువ వచ్చింది. లేచి చూసి కొయ్యబారి పోయింది.

అవధానీ, భార్యా, కోడలూ లోపలికి వస్తున్నారు. బండిలో నుంచి ఇద్దరుముగ్గురు శవాన్ని దింపుతున్నారు. అవధానిగారు ఏడుస్తున్నాడుగానీ, పైకి వినపడటం లేదు. ఆడవాళ్లిద్దరూ అంతవరకు దుఃఖం ఎలా బిగబట్టుకున్నారో అనూహ్యం. వాకిటి ముందుకు రాగానే ఒక్కసారి కట్టలు తెంచుకున్నట్టయి నేలమీద పడి దొర్లుతూ ఏడవసాగారు. చుట్టుపక్కలవాళ్లు చేరారు. అందరి ముఖాలలోనూ దిగ్భ్రాంతి... అపనమ్మకం. మాచమ్మ నిలువెల్లా వొణికిపోతూ లేచి వారి దగ్గరికి వెళ్లి "నా తల్లీ, ఏమిటే... ఎందుకే- ఎందుకింత అన్యాయం జరిగిపోయిందే... ఊరుకోండి... లేచి లోపలికి రండి..." అంటూ ఏమిటేమిటో మాట్లాడింది. కానీ, చెట్టంత కొడుకును పోగొట్టుకున్న ఆ తల్లి దుఃఖం ఆపడం తరమా? బంగారంలాంటి భర్తను పోగొట్టుకున్న ఆ ఇల్లాలి దుఃఖం ఆపడం తరమా?

వారూ, వీరూ చేరి కట్టెను వసారాలో పడుకోబెట్టారు. అతడింకా నవ్వుతూనే ఉన్నట్టున్నాడు. గుండెల వరకూ గుడ్డ కప్పారు. తలక్రింద చిన్న దీపం పెట్టారు. ఇక రెండుమూడు గంటలసేపు వచ్చేవారూ, పోయేవారూ... ఏడుపులు, పెడబొబ్బలు... ఊరంతా ఇంటిముందుకు చేరినట్టయింది.

మరో పక్కన ఏర్పాట్లన్నీ జరిగిపోతున్నాయి. ఆ మనిషి మనం ఎంతగా ప్రేమించే వాడయినా, వాడే మనకు సర్వస్వం అయినా, మరేమయినా సరే- శవాన్ని ఇంట్లో పెట్టుకుని ఎల్లకాలం ఉండలేము కదా! దాన్ని బండెడు కట్టెలపాలు చేసిరాక తప్పదు.

ఎవరో అయిదు గంటలవేళ లేచి "ప్రొద్దు కూకుతున్నది... కానివ్వండి... అవధానీ! కానివ్వు... ఇక అలా కూర్చోకు... లేవండి... మింగేసెయ్ అంతా... కావలసిన పన్లు చూడు" అన్నారు.

ఆ తర్వాత అన్నీ వరసగా జరిగిపోయాయి. శవాన్ని స్నానమాడించి, ఏడుకట్ల సవారీ మీద వేసుకొని తీసుకుపోయారు. మరీ పాడె లేచే వేళకు ఆ ఆడకూతుళ్లను పట్టశక్యం కాకపోయింది. మాచమ్మ కళ్లలో నీళ్లన్నీ ఇంకిపోయాయి. అలాగే వొణుకుతున్న గొంతుకతో వాళ్లను వోదారుస్తూ ఉండిపోయింది.

కాస్సేపటిలో ఇల్లంతా బావురుమంటున్నది. ఇంకా ఏడుపులూ, వెక్కిళ్లూ వినబడుతూనే ఉన్నాయి. కాకులు కొన్ని అనవసరంగా ప్రహరీ గోడమీద సమావేశమై గొడవ చేస్తున్నాయి.

మాచమ్మ బయలుదేరింది. "వొస్తాను తల్లీ! రేపు మళ్లీ వస్తానులే... ఇంక ఊరుకో... పోయినవాళ్లు తిరిగి వచ్చేది లేదుకదా? ఊరుకో... దేవుడు చూడలేకపోయాడు..." అన్నది.

అవధాని భార్య తలవూపి ఊరుకుంది. కోడలు తల ఎత్తి ఒకసారి మాచమ్మ ముఖంలోకి చూసి మళ్లీ తల దించుకుంది.

మాచమ్మ వీధిలోకి వచ్చి నడవటం ప్రారంభించింది. సాయంకాలపు ఎండ... పక్షులు పగలల్లా అలిసిపోయి గూళ్లకు చేరుకుంటున్నాయి.

ఆమె త్వరత్వరగా నడవసాగింది. చీకటిపడే లోపుగా గూటికి చేరుకోకపోతే కష్టం... అలా నడుస్తూ ఉండగానే ఉన్నట్లుండి మాచమ్మ శరీరం భయంతో ఒక్కసారి జలదరించింది. ఆమె అంతలో నవ్వుకుని "నాకు ఇంతలో రాదు చావు... దానికీ భయమే నేనంటే..." అనుకున్నది.

కాలిబాట ప్రక్కన నాగజెముడు పొదలో మళ్లీ పొద్దుటి పక్షి కూత వినిపించింది. మాచమ్మ ఆగి చూసింది. అది ఇప్పుడు బాగానే కనిపించింది. కానీ, నల్లగా ఎంతో అసహ్యంగా ఉంది. చీకటిని ముద్ద చేసినట్టున్నది.

ఆమె చెయ్యి అంతలో కళ్లజోడు మీదికి పోయింది. "అరె! ఎంత పొరపాటు జరిగిపోయింది" అనుకున్నది. మళ్లీ వేగంగా నడుస్తూ అంతలోనే "పోన్లే, అంత దుఃఖంలో వాళ్లకిదే పట్టిందా? అంతగా అయితే రేపెప్పుడయినా మళ్లీ వెళ్లినప్పుడు అవధానితో ఒకమాట చెప్తే సరిపోతుంది... నువ్వే ఉంచేసుకోవమ్మా! అంటాడు..." అని కూడా అనుకున్నది.

ఉప్పురిసిన గోడల సందు మలుపు తిరుగుతూ ఉండగా సందె చీకటిలో ఇద్దరు పిల్లలు ఒకరినొకరు తరుముకుంటూ వచ్చి మాచమ్మను ఢీకొన్నారు. ఆమె కంగారుతో, భయంతో అటూఇటూ పరుగెత్తి వీధి పక్కన పడిపోయింది.

"గాడిదల్లారా! బుద్ధిలేని వెధవల్లారా" అని తిడుతూ ఉంటే వాళ్లిద్దరూ వచ్చి ఆమె చేతికర్ర అందించి చెరొక రెక్కా పట్టుకుని లేవదీసి "పొరపాటయింది పెద్దమ్మా" అన్నారు.

ఆమె వాళ్లను ఇంకా తిడుతూనే కిందపడిన కళ్లజోడు కోసం వెదికింది. అది ఎక్కడా కనబడలేదు.

ఆ పిల్లలు "ఏమిటి పెద్దమ్మా, వెతుకుతున్నావు?" అని అడిగారు.

మాచమ్మ ముందు కోపంతో "నా బొంద" అన్నదేగానీ, తర్వాత "కళ్లజోడు ఎక్కడో పడిపోయింది..." అన్నది.

వారిద్దరూ వెదికారు. ఒకడు దాన్ని పక్కన ఉన్న గుట్టపైనుండి తీసుకొచ్చి భయం భయంగా, "ఇదుగో" అని ఆమె చేతికి అందించాడు. మాచమ్మ ఆత్రంగా దాన్ని అందుకుంది. కానీ, ఏం లాభం? ఎప్పుడో కట్టబోయే ఇంటి కోసం రాళ్లు మాత్రం తోలించుకున్న ఆచారిగారి పుణ్యమా అని అద్దాలు రెండూ పగిలిపోయాయి. వొట్టి ఫ్రేము మాత్రం మిగిలింది ఆమె చేతిలో.

ఆమె ఇక వారిని తిట్టలేదు. నెమ్మదిగా మసక చీకట్లో తడువుకుంటూ గుమ్మం దాటి లోపలికి వెళ్లి చిన్న బుడ్డి దీపం వెలిగించింది. కాస్సేపు ఒక పక్కన కూర్చున్నది.

ఆ తర్వాత చిమ్మచీకటి వ్యాపించింది అంతటా. నల్లని మబ్బును భూమ్మీద పరిచినట్టు, అజ్ఞానం కమ్ముకున్నట్టు...

మాచమ్మ లేచి వెళ్లి కాసిని మంచినీళ్లు తాగి వచ్చి కొంగు పరుచుకుని పడుకుండిపోయింది. ఆమె చేతిలో కళ్లజోడు ఫ్రేమున్నది. మనసులో కాస్సేపు ఏదో తెలియని భయం... అలజడి... తర్వాత మళ్లీ ప్రశాంతత... నిద్ర... మధ్యలో మాత్రం ఒక చిన్న కల... అందులో కాకులు గుంపులు, గుంపులుగా కనిపించాయి.

❄